

ЛЮКСЕМБУРГ – НАЙБІЛЬША З ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН-КРИХІТОК

С. Л. КАПІРУЛІНА, доцент кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Люксембург важко знайти без збільшувального скла на політичній карті Європи, а тим більше – на політичній карті світу. Зазвичай назву країни замінено цифрою, пояснення до якої слід шукати в легенді карти. Попри це вищі ступені порівняння будуть доречними, якщо сказати, що Люксембург – найбезпечніша країна Європи, жителі країни – найбагатші у світі, при цьому вони ж найскромніші у своїх потребах та їх виявах, країна – найбільша з європейських країн-крихіток.

Візитна картка країни:

- Територія: 2,59 тис. км².
- Населення: 523 тис. осіб.
- Столиця: Люксембург.
- Офіційні мови: німецька, французька, люксембурзька.
- Етнічні групи: люксембуржці (73,8 %), італійці, німці, бельгійці, французи.
- Релігія: християнство (католицизм).
- Державний устрій: конституційна монархія.
- Глава держави: Великий герцог.
- Законодавчий орган: Палата депутатів.
- Грошова одиниця: євро.
- Адміністративно-територіальний поділ: 12 кантонів.
- Національне свято: день народження Великого герцога Люксембурзького Анрі (16. квітня).
- Входить до: ООН, НАТО, ЄС, Бенілюксу (загалом є членом 49 міжнародних організацій).

Офіційна назва країни – Велике Герцогство Люксембург (Grand Duché de Luxembourg). Зі старонімецької мови назва країни Люксембург (Ліслінбург) перекладається як «Малий замок» або «Мала фортеця». Це одна з найстаріших європейських держав. Є відомості про те, що ще у 963 р. виникло феодалне володіння з такою назвою.

З 1354 р. воно стало іменуватися Герцогством Люксембурзьким. За 400 років існування під час численних війн та змін політичної карти Європи територія держави майже 20 разів переходила з рук в руки. Країна перебувала під владою Австрії, Іспанії, Бургундії, Франції. Засновником династії герцогів Люксембурзьких є граф Конрад (1060 р.). Незалежну державу заснував Вільгельм I Нідерландський. Право наслідування престолу в країні належить родині Нассау. Нині главою Люксембурга є герцог Анрі.

Замок герцогів Люксембурзьких було побудовано ще у XIII ст. Резиденція сучасного уряду країни – міська ратуша XVII ст. Свого часу тут зупинялися Людовік XVI та Наполеон. Під час національного свята Дня конституції

люксембуржці прямують до цього будинку, аби привітати свого конституційного монарха. Конституція в країні діє з 1868 р. Час від часу до неї вносять зміни, доповнення та виправлення.

У 1835 р. країна отримала статус незалежного графства. Нині кожен третій житель держави – іноземець, а навіть маленька дитина у Люксембурзі знає три мови – французьку, німецьку та люксембурзьку. Окрім того, роз-

Будинок уряду країни

мовляють тут і англійською. На одній шпальті газети можна побачити матеріали, надруковані кількома мовами.

Своїм процвітанням країна завдячує вдалому правлінню онуки Великого герцога Люксембурзького Адольфа – Шарлотті, яка у 1919 р. зійшла на престол. Саме вона є найулюбленішою з правителів герцогства.

Країна має державні кордони з Німеччиною, Францією, Бельгією. Однак назвати це кордонами важко, оскільки, перетинаючи їх, навіть не відчуваєш, що знаходишся вже в іншій державі. Основною формою рельєфу є височинна рівнина з найвищою точкою 559 м – г. Бургплац. Територія країни умовно поділяється на дві частини – північну – Еслінг (з відрогами Арденн) та південну – Гутланд (гарна земля). Серед ландшафтів переважають культурні (сільськогосподарські), зокрема виноградники.

Люксембург має обмежені природні ресурси: третина території вкрита лісами, в межах країни протікає річка Мозель.

Люксембурзькі ліси дають притулок численним білкам, косулям, сернам, кабанам, фазанам. З птахів водяться рябчик, глухар, сойки, фазани тощо. У численних струмках та річках є форель. У парках та скверах зростає самшит, кизил, абрикос, волоський горіх.

Клімат країни помірно континентальний, зима м'яка (середня температура січня 2 °С), літо прохолодне (середня температура липня 18 °С), максимальна кількість опадів припадає на серпень-жовтень. Річна кількість опадів становить 700–750 мм.

Система державного управління країною має чітку форму. Комуни (118 міських та сільських), що мають виборні ради, об'єднано у 12 кантонів, якими керують бургомістри. Усі кантони об'єднано в три округи – Дікірх, Гревенмахер, Люксембург, управління в яких здійснюють комісари.

У 1944 р. перед закінченням Другої світової війни уряди трьох невеликих держав (Бельгія, Нідерланди, Люксембург), що перебували за межами своїх країн, заснували економічний союз – Бенілюкс, метою якого було прискорення післявоєнного відродження своїх країн. Угода набрала чинності у 1948 р. Таким чином, було створено першу зону вільної торгівлі в Європі.

Бенілюкс став авангардом прогресуючого сьогодні в світі коаліційного процесу. Знесилений війною Європі для прискорення відбудови була потрібна реорганізація, і це об'єднання зусиль маленьких країн стало показовим прикладом.

До Другої світової війни країна мала лише прикордонні війська. У ході війни, незважаючи на міжнародні гарантії нейтралітету, країну окупували німецькі війська. Тож, після Другої світової війни, у 1945 р., у Люксембурзі введено обов'язкову військову повинність з коротким терміном служби. А в 1948 р. з Конституції вилучили статтю про нейтралітет. Щороку до

армії призивають, починаючи з 2002 р., 2,6 тис. чоловік. Військові витрати бюджету не перевищують 1 % ВВП країни (за даними на 2010 р., ВВП країни становив 40 810 млн доларів).

Середня тривалість життя населення в країні становить для чоловіків понад 74, для жінок – 80 років. 88 % населення проживає в містах. Оскільки третина працюючих у країні приїздить на роботу із сусідніх країн, населення Люксембурга щодня збільшується вранці і зменшується увечері на 140 тис. жителів. Чому так відбувається? Усе дуже просто. Заробітна плата тут набагато вища, ніж у сусідніх Німеччині та Франції (у 2006 р. становила від 4051 до 5469 євро на місяць). Мінімальна зарплата (1700 євро) майже на третину більша, ніж у сусідніх країнах. А оскільки через обмеженість території країни ціна на житлову нерухомість дуже висока, частина люксембуржців проживає у сусідніх Франції чи Німеччині та їздить на роботу до Люксембургу. Саме через це у прикордонних містах і містечках Франції та Німеччини вартість житла зменшується із збільшенням відстані від Люксембургу.

Середній житель країни за рік з'їдає в середньому 48 кг хліба, 6 кг масла, 68 кг м'яса. Випиває 53 л молока, 121 л пива, 58 л вина. Просто так ці цифри мало про що свідчать, але, враховуючи сучасне облаштування житла, розкішне різноманіття ландшафтів, близькість лісових масивів, незначні відстані від дому до роботи, незначну густоту населення, відсутність великих міст з усіма їх «перевагами», можна сказати, що життєвий рівень у країні справді високий.

Нині Люксембург є лідером з виробництва телекомунікаційних систем, має розвинуту систему банківських послуг: кожен 10-й житель країни працює в банку.

Бум банківської фінансової діяльності в Люксембурзі припав на 1980-ті роки минулого століття. Саме тоді німецькі вкладники з метою уникнення сплати національних податків масово вкладали кошти в банки на території Люксембургу.

Що можна сказати про сучасний розвиток банківської системи країни: понад 50 тис. службовців зайнято у фінансовому секторі економіки, його внесок у ВВП країни становить близько 10 %.

Маленький Люксембург має розвинуту транспортну систему. Функціонує два аеропорти. Системою автомобільних та залізничних шляхів країна зв'язана зі своїми найближчими сусідами та іншими країнами Європи. Водний транспорт має близько 60 зареєстрованих люксембурзьких суден: 19 – для зрідженого газу, 13 танкерів – для хімічної продукції, 8 – для нафти та ін. Крім того, зареєстровано 59 іноземних суден. Діє 48 кілометрів трубопроводів для нафтопродуктів.

Країна посідає перше місце в світі за показником ВВП на душу населення, випереджуючи у цьому навіть США. Він становить 81 800 доларів

(2010 р.). У 2008 р. Люксембург був визнаний найбагатшою державою ЄС. Ці ж показники країна утримує і досі.

За даними Європейського статистичного агентства, Люксембург посідає перше місце з-поміж країн Євросоюзу (283 PPS – паритет купівельної спроможності), друге припадає на Нідерланди (134 PPS). Третє місце (125 PPS) ділять відразу три країни – Данія, Ірландія та Австрія. Замикають рейтинг економіки Румунії та Болгарії, в черговий раз їх визнано найбіднішими в Європі з показниками PPS 45 і 43 відповідно.

Значну частку ВВП Люксембургу дає розробка родовищ залізної руди, виплавка чавуну і сталі. Крім того, в однойменній столиці, яка оголошена офшорною зоною, розміщено близько двохсот банків і тисячі інвестиційних фондів. Такого немає більше в жодному місті світу.

Незважаючи на те, що в державі один з найвищих у Європі рівень життя, навіть у столиці можна побачити ретельно оброблені маленькі городики та крихітні, за українськими мірками, клаптики полів, засіяних пшеницею.

Живуть місцеві жителі дуже скромно. Одним з найпоширеніших видів транспорту є велосипед. Навіть парламент держави займає всього лише двоповерховий звичайний старовинний особняк. А серед пересічних жителів панує негласний девіз – «не шокуй сусідів зовнішнім виглядом власного житла».

Сучасна культура країни є міцним сплавом європейських культур французької, іспанської, голландської та німецької. У фінансовому світі Європи Люксембург набув слави найбільшого та найнадійнішого гаманця Європи.

Люксембург іноді ще називають Гібралтаром півночі через зручне транзитне положення. Він знаходиться на перетині доріг з Парижа та Брюсселя в інші регіони Північної Європи.

Столицю держави, місто Люксембург, річки Петрюс та Альзет поділяють на Верхнє і Нижнє міста. Верхнє місто займає Скеля графа Зігфрида. Тут міститься найвідоміші історичні архітектурні пам'ятки: палац Великих герцогів (XVI ст.), який дотепер є офіційною герцогською резиденцією, Скельна капела Сен-Кірен (VI–XV ст.), Палац юстиції (XVI ст.), готичний кафедральний собор Нотр-Дам (XVII ст.). У Нижньому місті також є пам'ятки давнини, але тут переважають будівлі банків та головних офісів фірм.

Особливістю Люксембурга є те, що під поверхневою забудовою міста – двадцятикілометровий лабіринт казематів – ціле підземне місто, в якому жителі ховалися під час Другої світової війни.

Символом держави в ЄС вважається архітектурна споруда – міст Адольфа, що з'єднує береги річки Петрюс. У парках «Європа в мініатюрі» саме він презентує Люксембург. Коли бачиш міст уперше, здається, що його створили стародавні римляни, але відкриття мосту відбулося 24 липня 1903 р. Це арковий міст довжиною 153 м та шириною 16 м.

У долині річки Мозель туристів може зацікавити дегустація вин. Крім виноградних, тут можна спробувати солодких фруктових вин. Так звана «Винна дорога» починається в містечку Васербіллінг і йде вздовж річки Мозель (долина якої щільно вкрита виноградниками), рухаючись на південь через столицю виноробства Люксембургу Гревенмахер і далі через невеличкі мальовничі селища Вормельданж, Реміх та Шенген. Вино тут виробляють та зберігають не тільки у спеціально облаштованих для цього підвалах, а й у природних печерах. Основний сорт вина – білий рислінг. Тут можна також спробувати на смак шипучих вин, які готують за технологією шампанських. Визнаними центрами виноробства є Реміх і Гревенмахер.

Починаючи із серпня і аж до листопада тут в усіх селищах відбувається виноробний фестиваль. У цей час можна не тільки скуштувати вино та основну його сировину виноград, а й помилуватися яскравими національними костюмами, послухати національну музику, подивитися виконання національних танців, взяти участь у цікавих фестивальных процесіях.

Селища та містечка Люксембургу так щільно забудовані, що інколи навіть на центральних вулицях двом автомобілям неможливо розминутися. Тож дозвіл у мерії міста на будівництво нового будинку можна отримати лише тоді, коли в його архітектурному проєкті заплановано будівництво підземного паркінгу, а для житлових приватних будинків – гаража.

Славнозвісне містечко (за нашими мірками – маленьке селище) Шенген (чисельність населення якого трохи перевищує 400 осіб) знаходиться на кордоні трьох держав. У 1985 р. на невеликому кораблику «Принцеса Марія Астрид» тут підписано Шенгенську угоду, тож назва містечка і саме воно стали символом стирання кордонів.

Одним з найбільш мальовничих у країні вважають містечко Ванден. Тут жив і працював Віктор Гюго. У будинку, де він проживав, відкрито музей.

Люксембург – настільки мініатюрна країна, що, на перший погляд, жителю великої держави і великого міста може спастись на думку, що життя в ній є сумним та одноманітним. Насправді це не так. При бажанні багато цікавого й нового для себе може знайти кожен, подорожуючи численними середньовічними замками та фортецями. Пересічний мешканець країни може записатися на численні курси різного профілю чи зайнятися певним видом спорту.

Культура країни настільки схожа з культурами сусідніх країн, що, образно кажучи, «основною національною особливістю Люксембургу є відсутність національних особливостей». Незважаючи на це, на одному з будинків у центрі столиці вигравіювано слова: «Хочемо лишитися тими, ким ми є». Без перебільшення можна сказати, що ці слова є національним девізом кожного люксембуржця.